

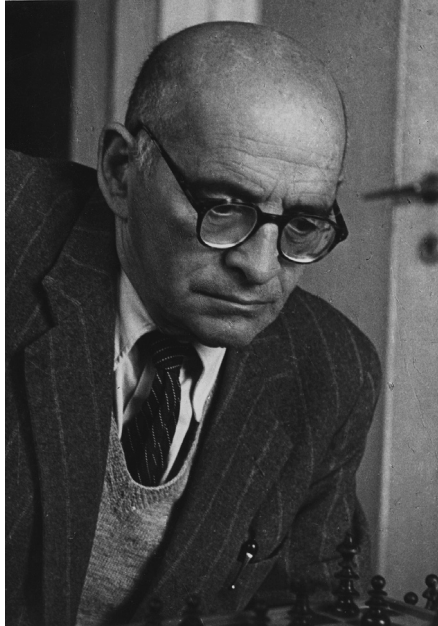
Leo Perutz

A svéd lovas

A Múlt és Jövő Könyvkiadó 2022 őszén jelenteti meg Leo Perutz *A svéd lovas* című regényét Tatár Sándor fordításában, ebből adunk most olvasóinknak egy kis ízelítőt.

Leo Perutz (1882–1957) csehországi német zsidó családból származott, a Monarchia egyik legjelentősebb textiles cégcsoportja volt az övék. Pápán a huszadik század elején alapított textilgyáruk a város több ezer lakosának biztosított megélhetést. Perutzék derék emberek voltak, gondoskodtak munkásaik egészségéről és kulturálódásáról. Gyáraik mellett egészségügyi és sportlétesítményeket alapítottak. 2015 óta a hálás emlékezet jeleként Pápa város sportcsarnoka és futballcsapata felvette a Perutz nevet.

Leo Perutz nem a textiliparban helyezkedett el, hanem biztosítási matematikusként kezdte a pályáját az Assicurazione Generali Biztosítónál, ahol Franz Kafka is dolgozott. Fiatalon kezdett történelmi regényeket írni, ezek nagyon sikeresek voltak, többet közülük meg is filmesítettek. Az utóbbi évtizedekben Perutz újra divatba jött német nyelvterületen és azon túl is. Ennek oka sajátos mágikus realizmusa, a mód, ahogy a történelmi témákat a gótikus regény, a horror és a krimi műfaji eszközeivel hozza életközelpbe.

Leo Perutz
(Forrás: Leo Baeck Institute
– New York/Berlin)

A svéd lovas cselekménye Sziléziában játszódik az 1700-as években. Erős Ágost szász választófejedelem háborúzik éppen XII. Károly svéd királlyal. Kalandorok, tolvajok járják a vidéket, fosztogatják a lakosságot. A szemelvényünkben szereplő banda nem fél sem Istentől, sem embertől, hiszen még a szent helyek kirablásától sem riad vissza.

Morbid humor lengi be a cselekményt, ahogy a rablóvezér méhéshézet tanácsokat ad az éppen kirabolts templom plébánosának, vagy teológiai vitába bonyolódik egy fiatal nemesemberrel a fogadóban. A rablóvezér szerint Isten akarata az, hogy ő templomokat raboljon, márpedig ki ő, hogy szembeszegüljön a Mindenhatóval? Mint ahogy a gróf életét kioltó golyó is az isteni akarat eszköze, amelyet a vörös Lies, a banda

nőtagja lő ki zsebpisztolyából.

Groteszk és félelmetes, ugyanakkor misztikus és felemelő a megidézett múlt Perutz regényeiben. Ez az élmény bilincseli le olvasóit már több mint száz éve.

Huszár Ágnes

Az istenrablók

Több mint egy évig portyáztak az istenrablók az Elba és a Weichsel között elterülő vidéken: Pomerániában és lengyel földön, Brandenburgban és Neumarkban, Sziléziában és a luzsikai hegyekben. Errefelé sosem volt hiány gonosztevőkben, ám Isten szentségeihez addig még egyetlen tolvajkéz sem mérészt nyúlni, a legínségesebb háborús időkben sem. Nagy megbotráncozást és riadalmat keltett, hogy immár ez is megesett. Először azt gondolták, hogy száznál is többen vannak, akik szerte az or-

szágban sorra fosztogatják és gyalázzák a megszentelt helyeket. Amikor aztán kiderült, hogy egyetlen, mindössze hatfős banda követi el e galádságokat, hamarosan az a szóbeszéd járta, hogy az istenrablók olyan varázserő birtokában vannak, melynek révén képesek láthatatlanná válni a veszély perceiben, így hát nem csoda, hogy Haramiák Réme Kapitánynak soha nem sikerült egyiküket sem elfognia, ha mégoly elszántan igyekezett is rajtuk ütni. Sokan pedig úgy vélték, hogy maga a Sátán, Isten ősellensége

állt vezérként az élükre, hogy megfossa szent kincseiktől a templomokat és a kápolnákat.

Az első, aki szemtől szembe találkozott ezzel a bandavezérrel, a kis sziléziai falu, Kreibe plébánosa volt; a helység von Nostitz uraság birtokaihoz tartozott.

A plébános egy májusi estén vecsernye után átment a szomszéd faluba, hogy egyezsége jusson az ottani szatóccsal, akinek el akarta adni a mézét, merthogy méhészkedett is. Amikor fölkerelkedett a szatócstól, egy felhőszakadás elől kénytelen volt a kocsmába menekülni, így aztán éjjelre járt már, amikor visszaért Kreibébe.

A templom mellett elmenvén fényt látott az egyik ablak mögött: a szurokfeketeségben egy pillanatra világosan kirajzolódott az üvegre festett, kék köpenyt viselő Szent György és a sárkány – az utóbbi a falusi festő ábrázolásában egy denevérszárnyakkal megtoldott vemhes tehénhez volt hasonlatos.

A fény ugyan már el is tűnt a következő szempillantásban, de a pap tudta már, hogy emberek vannak a templomban, ugyanakkor, noha volt odabent néhány igazán értékes tárgy (egy csaknem embermagas, súlyos ezüsthéber és egy elefántcsontszobor a Szentanyáról aranykoronával a fején, mindkettő a négy évvel azelőtt himlőből fölépült von Nostitz uraság ajándéka), egy pillanatig sem gondolt az istenrablókra, hanem csakis arra a két bődön mézre, amelyet a füstölőtállal, a fújtatóval és egyéb méhészkalkulációkkal együtt a sekrestyében, mint az egész faluban az egyetlen biztonságosnak vélt helyen tartott elzárva.

A templom kapuja be volt zárva, így a plébános elindult a kulcsért, örvendezve magában, hogy végre rajtakaphatja a méztolvajokat. Azután, „Terített!”-tel az ajkán és viaszgyertyával a kezében a templomba lépett.

Egy szélroham kioltotta a gyertyáját. Tett még pár lépést előre a sötétben, s ekkor egyszerezben egy bányászlámpa világa vetült az arcába, majd lesiklott a reverendáján a lábáig, ő pedig egy férfival találta szembe magát, aki pisztolyt szegezett rá.

Elhalt az ajkán a dörgedelmes szó, s ijedtében csak egy „Dicsértessék a Jézus Krisztus” telt tőle.

– Mindörökké, ámen, tisztelendő atyám – mondta kifogástalan udvariassággal az előtte álló férfi. – Roppantul sajnálnám, ha megijesztettem volna az urat. Voltam bátor meginvitálni ide saját magamat, ámbar nincs szerencsém ismerni az urat.

A plébános csak ekkor vette észre, hogy a férfi álarccal takarta el az arcát, s ekkor már tudta, hogy valamelyik istenrablóval áll szemben. Majd hogy el nem állt a szívverése ijedtében. Még némán meredt az álarcra, amikor hirtelen kitárult a sekrestye

nehéz vasajtaja, és három férfi lépett ki rajta; arcukat kendő takarta; ketten az ezüsthéberrel cipelték, a harmadik a Szentanya fejéről való aranykoronát és a plébános füstölőtállját tartotta, meg egy tolvajlámpást.

– Krisztus szerelmére, hogyan lehetséges, hogy nem állt nektek ellen a vasajtó? – nyögte minden ízében reszketve a plébános, az ajtót ugyanis erős reteszek és vasrudak biztosították, a kulcsot pedig csak most vette magához a szekrényből.

Az álarcos férfi leeresztette a pisztolyát, és könnyedén meghajolt, akárha a plébános valami nagyon megtisztelőt mondott volna neki, amit meg kell köszönnie. Majd így szólt:

– Ha nem tudná a tisztelendő úr, számunkra egy vasajtó nem több, mint a pókháló. Még egy sem fogott ki rajtunk.

Majd a társaihoz fordult:

– Csak szaporán; nincs időnk, és a tisztelendő urat sem akarjuk a szükségesnél tovább inkommodálni.

S a plébános látta, hogyan tüntetik el egy nagy tolvajzsákban a héber és az aranykoronát. Persze tudta, hogy mint e szentségek őrzőjének az volna a kötelessége, hogy lármát csapjon, *Mordiót* kiáltozzon, és a harangtoronyba fölrohanva riadóra verje a harangot, hogy mérföldekre elhallatsszék. De féltette az életét. Így azután maradt, ahol volt, semmit nem vitt véghez a fentiekből, csak a kezét csapta furtonfurt össze.

– Ezek kegyelmes urunk hálaajándékai – jajongta. – Nem ártalljátok kinyújtani értük a bűnös kezeiket?! Istennek adta őket, nem az embereknek.

– Nem – jelentette ki higgadtan és határozottan a rablók kapitánya –, csak amit a szegényeknek juttatott a gazdagságából, azt adta Istennek. Minden egyebet a világnak adott; én csak elveszem belőle a részem.

– Amit itt műveltek, az a legsúlyosabb bűn: Isten megrablása – kiáltotta a pap. – El a kezekkel a szentségektől, vagy kárhozottként a pokol legfenekére juttok mindörökre!

– Tisztelendő uramnak nem kéne ilyen szigorúnak lennie szegény bűnösökkel – vélte a tolvaj. – Elvégre szükségünk van egymásra. Ha nem lennének bűnösök, ki érezné akkor szükségét a papoknak?

A plébános immár világosan látta, hogy az ördög beszél ebből az emberből. Mert egyedül a hazugság ősi szelleme és Isten örök ellenlábasa lehetett képes ilyen sima, ravasz és elvetemült szavakkal összezavarni bárki emberfia esztét. Hátrált egy lépést, gyorsan keresztet vetett, és elborzadt hangon ezt mormolta:

– *Satan, Satan! Recede a me! Recede!*

– Hogy mondja az úr? – kérdezte az álarcos. – Nem értem, amit mond. Nem vagyok tanult ember, nem boldogulok a latinnal.

– Hogy az ördög szállt meg, azt mondtam – kiáltotta a pap. – Ő szól a szádból.

– Tisztelendő uram, nagyon kérem: ne olyan hangosan; meghallhatják – mondta finom gúnyval az istenrabló. – És ha tényleg az ördög szállt meg, akkor Isten akaratából és végzését követve tette. Mert anélkül, hogy Isten így rendelné, még egy disznóba sem bújhat bele az ördög; olvassa csak el az úr Máté evangéliumát.

Megfordult és odalépett a cimboráihoz. A plébános nézett utána, s azon töprengett, hogyan írhatná le később ezt a férfit, hogy fölismerjék és el tudják fogni.

„Jó kiállítású, az átlagosnál magasabb”, mondta magában. „Sovány arc, amennyire látni lehet. Csak ne volna rajta álarc! Loknis paróka, fehérpaszományos kalap, fekete-fehér szegélyű kabát. Ez minden; nem valami sok szeméyleírás gyanánt.”

A kapitány közben kivette társa kezéből a plébános füstöltőtálját, és figyelmesen megnézte. Majd újra odalépett a paphoz.

– Látom, a tisztelendő úr buzgó méhészt – mondta. – Hány kaptár, ha meg szabad kérdezni?

– Három – válaszolta a plébános, magában pedig ezt mondta: „Keskeny kéz, amilyen amúgy csak előkelő embereknek szokott lenni. Hosszú tolvajujjak. Az álla simára borotválva.” Fennhangon pedig így folytatta:

– A házam mögött állnak a mezőn.

– Három kaptár... – ismételte a kapitány. – Tizennyolc pint vagy még több tavaszi mézet kell adniuk.

– Csak tíz és fél pintet pergettem ki – mondta sóhajtván a plébános.

– Három kaptártól elég kevés – állapította meg az istenrablók kapitánya. – Közben pedig olyan évünk volt, hogy kívánni se tudna jobbat a méhészt: nyáron hűvös szél, sok hajnali harmat, hosszú, száraz őszi és téli bőséges hó. Mi lehetett az oka?

– Szörnyűség! – tört ki a panasz a papból, akinek gondolatai ide-oda cikáztak az elrabolt templomi kincsek és a kaptárai között. – Kitört a gyomorvész a méhcsaládjaimon.

– És a tisztelendő úr nem tud mit tenni? Nincs semmilyen szere a gyomorvész ellen?

– Nincs – mondta bánatosan a plébános – nincs semmi. Tehetetlenül kell néznom a pusztulást.

– Akkor idehallgasson az úr! Morzsolt balzsamfű egy kevés levendulaolajban; ezt cukrozott vízbe keverni, s azzal itatni a méheket; segít gyomorvész ellen. Ki van próbálva.

– Ki fogom próbálni – mondta elgondolkodva a plébános. – Balzsamfű... Hol találom vajon? Itt, a mi mezeinken sosem láttam. Hanem a mézzel mit csináljak? Sehogya sem akar letisztulni. Kétszer is átszűrtem, mégis homályos maradt.

Most egyedül voltak a templomban, a többiek továbbálltak már a tolvajzsákkal. A bandavezér a fejét csóválta.

– A levegő nedvességétől van – vélekedett. – A sekrestye nem jó hely a méznek; csurog a víz a falakról. Tegye ki az úr a mézet a meleg napra!

– Csak a parasztok ne volnának! – fakadt ki a plébános. – Olyan rablóbanda ez, hogy bárhol találják is meg, ellopják a mézet. Egyedül a sekrestyében van biztonságban előlük, minthogy annak a vasajtáját a legalaposabban megerősítettem reteszekkel és vasrudakkal.

– Tudom – bólintott a templomrabló. – Elég baj, ha a parasztok tolvaj csirkefogók. Mindenkinek vigyázni kellene a saját javaira, és hagynia, hogy a szomszéd is élvezze a magáét. Most azonban istenhozzádot mondok az úrnak, mert mennem kell.

Beszélgetés közben fel-alá jártak a padsorok között. Most a plébános megállt.

– Szomorú vagyok – mondta –, hogy nem élvezhetem tovább a kellemes társalgást az úrral.

– Nagyra értékelem a kedvességét – válaszolta szintugyanoly udvariasan a templomrabló – mégis az úr legkegyelmesebb bocsánatát kell kérnem, amiért kénytelen vagyok elbúcsúzni az úrtól.

Meghajolt a pap előtt, elfújta a tolvajlámpást, s a következő szempillantásban már el is nyelte a sötétség.

A templomban egyedül maradt plébános azon töprengett, hol is őrizhetné a mézet, mert való igaz volt, hogy a sekrestye falairól csorgott a víz. Azután, úgy egy perc múlva eszébe jutott, hogy most már élete kockáztatása nélkül kapaszkodhatna fel a harangtoronyba, hogy félreverte a harangot. De okosabbnak vélte, ha lopva utána megy a rablóknak, hogy lássa, lóháton jöttek-e és merre indulnak. Csak azután akarta üldözésükre összetoborozni a parasztokat.

Ám amikor kilépett a templomból, az istenrablóknak nyomuk sem volt; noha világított az égen a hold, a fosztogatókat sehol nem látta. Mintha csak – így mesélte egy óra múlva az ijedt parasztoknak – kölcsönvették volna menekülésükhöz a templomtoronyban tanyázó bagoly és holló szárnyait.

Nem mindenki, akinek balsorsa úgy hozta, hogy útja rosszkor keresztezte az istenrablókét, úszta meg – miként a kreibe plébános – súlyosabb következmények nélkül, a pusztai ijedséggel. A csehországi Glatz grófságban, a Neisse jobb partján fekvő

faluban, Tschirnauban a templomszolga a Szent Kilián napjára virradó éjszaka meglepte az istenrablót a templomban. A fosztogatók épp el akartak illanni a zsákmányukkal. Ebben a templomban, amelybe az egész grófságból zárandokoltak a parasztok, négy, egyenként hat font súlyú ezüst karos gyertyatartó, egy füstölőedény, egy tabernákulum, egy keresztelőkanecsó, két ostyatál (valamennyi ezüstdől) esett a banda zsákmányául, továbbá egy súlyos aranylánc, egy arannyal átszőtt brokát s végül egy könyv Szent Márton pápa jótetteinek felsorolásával és leírásával. A rablók azonban nem ezek miatt a jócselekedetek miatt vitték magukkal a könyvet, hanem mert elefántcsont-berakásos fedele volt, drágakövekkel díszítve.

„Ez mind jó lesz az olvasztóüstbe” – ez a mondat ütötte meg a templomba lépő templomszolga fülét, aki először csak azt a rablót látta meg, akinél a tabernákulum volt, s csak utána két másikat. Bátor ember volt az egyházi, s azt is tudta, hogy a csapszékben ébren van még néhány paraszt, akik a lármát meghallva bizonyosan a segítségére sietnek majd. És mivel sehol nem látott semmi egyéb fegyvert, Szent Kristóf faszobrának kezéből ragadta ki a rudat, és lesújtott vele annak a rablónak a fejére, akinek vörös üstöke szemet szúrt neki.

A rabló női hangon kiáltott föl, a templomszolgát pedig már meg is ragadták hátulról; egyik kezével a nyakához kapott, kiáltani akart, de nem tudott, és kiejtette kezéből a rudat. Amíg ő a földre rogyott, a nyitott ajtóban egy férfi jelent meg; akár a többiek, ő is kendővel az arca előtt, jelt adott társainak, és így szólt:

– Egyedül van, senki nem jön utána; ezért hagyta meg bejönni.

Ez volt az utolsó, amit a templomszolga hallott. Rögvest utána elvesztette az eszméletét. Amikor magához tért, a templomkapu előtt a lépcsőn fekvé találta magát, keze-lába gúzsba kötve, sajgó fejét kendővel tekerték körbe, szemén és száján szuroktapaszkok. Így találtak rá a szántóföldre induló parasztok; mellette kettétörve ott hevert Szent Kristóf hosszú botja.

Sokkal súlyosabb volt a kimenetele annak a találkozásnak, amelyben egy fiatal cseh nemes hozott össze balvégzete az istenrablók bandájával. Neki ez az életébe került.

Brieg és Oppeln között volt a fogadó, az országút mellett, ott, ahol sűrű erdőn vezet át az út, és ritkán fordult meg benne más vendég, mint cigányok, mindenféle aljanépség, kézműveslegények, vagy, s ez már igen előkelőnek számított, egy-egy portékáját a hátán cipelő szatócs. Az ifjú cseh gróf, aki pre-

ceptorával és egy lakájjal Rostockba tartott az univerzitásra, kénytelen volt egy éjszakára itt megszállni, mert a kocsijának eltörött a tengelye. Őszi éjjel volt; patakokban ömlött az eső. Míg a kocsis a járművet igyekezett megreparálni, az ifjú gróf és a preceptor az ivóban vacsoráztak, a lakáj pedig kiszolgáltatta őket. Egy fiatal kakast adattak fel maguknak sütvé, és palacsintát; több nem telt a konyhától.

A vacsora végeztével a lakáj kiment, hogy segítsen a kocsisnak megjavítani a kocsit, és a preceptor is visszavonult. Fáradt volt, le akart feküdni; a fogadós fönt a padlásszobában vetett ágyat a két előkelő vendégnek. A lakájt az ivóban, a padon várta fekhely, a kocsis hálólhelye az istállóban volt.

A fiatal gróf egy kanecsó bor mellett az ivóban maradt; nem egészen egyedül, a kemencepadkán kezdettől fogva ott feküdt ugyanis egy öregember, a fogadós apja, és horkolt. Verte az eső az ablakot, a kemencében pattogott a tűz. A konyhából behallatszott a serpenyők és tálak csörömpölése; a fogadósné egy nürnbergi kolbászt sütvött a kocsisnak és a lakájnak.

Az ifjú gróf azon gondolkodott, nem lehetne-e itt valahonnan egy becsületes fickót keríteni, akivel egy parti kártyát játszhatna, mert korán volt még ahhoz, hogy nyugovóra térjen. S ahogy ott ült, könnyökét a térdére, fejét a két öklére támasztva, odakintről láрма ütötte meg a fülét; úgy tűnt, mintha valamelyik szolgáját, a kocsist vagy a lakájt hallotta volna segítségért kiáltani. Fejét fölemelve fülelt, ám ekkor már jött is a konyhából a fogadós, sápadtan a rettenettől; mondani akart valamit, csakhogy ebben a pillanatban a bejárati ajtó is föltárult, és parancsoló hang harsant:

– Messieurs! Mindenki maradjon a helyén!

Az istenrabló állt álarcosan az ajtóban; mögötte két cimboráját lehetett látni, s a harmadikból a vörös loboncát.

Az ifjú cseh nemes rezzenetlen nyugalommal ülve maradt a boroskanecsója mellett. Azt mondta magában, hogy ha ezek valóban az istenrablók, akikről meglehetősen sokat hallott már, akkor ő bizony okkal reméli, hogy nemcsak az életét tarthatja meg, de az erszényében lapuló harminc cseh dukátot is. Eltökélte, hogy derekasan helyt fog állni ebben az afférban, hogy büszkén mesélhesse majd el e kalandját a rostocki egyetemen. S hogy bátorítsa magát, négy pohár bort hajtott le gyorsan egymás után.

A haramiák kapitánya közben belépett az ivóba. Kalapját levéve könnyedén meghajolt, így adta meg az előkelő vendégnek a tiszteletet. Ezután bort hozatott, és egy ezüstpohárból ivott, amelyet egyik társa vett elő az utazózsákjából.

A mellette álló fogadós minden ízében reszketett; majdhogy el nem ejtette a boroskancsót.

– Mit akartok itt? – nyögte ki nagy nehezen. – Jól tudod, hogy nem fogadhatlak be, és nem adhatok nektek szállást.

– Lárifári; tágulj innét! – parancsolta a rablóvezér. – Eridj a konyhába, és nézz utána, akad-e az embereimnek sült szalonna, kenyér és sör.

Kabátját egy széktámlára dobta, s ibolyaszín bársonyból készült, kopott zekében és magas szárú karimás csizmában állt ott. Cimborái a kályhához közel telepedtek le egy asztalhoz, csak egyikük, a vöröshajú maradt a kapitány mellett. A vörös Lies volt az, férfiruhában.

Kalapját ismét levéve most a fiatal nemesúrhoz fordult a kapitány.

– Szolgáljanak mentségemre a körülmények, hogy így, hivatlanul toppantam be – mondta rendkívül udvariasan –, de ma jeges szél fúj Lengyelország felől, és nem akartam, hogy az embereim a végtelenségig fagyoskodjanak odakint az esőben.

– Ha megenged egy kérdést – mondta a fiatal nemes. – Mi történt az embereimmel? Hallottam a kiáltásukat. És vegye le az álarcot az úr, hogy lás-sam, kivel beszélek.

A haramiák vezére egy pillanatig szótlánul nézte az ifjú nemest.

– Attól óvja meg Isten az urat – mondta aztán. – A szolgáléért pedig ne aggódjon. Visszavonultak a tehénistállóba. De az embereim fáradságot nem kímélve lesik méltóságod minden kívánságát.

S közben két társára mutatott, akik valamivel odébb az asztaluknál ültek.

Az ifjú gróf csodálkozva konstataálta, mennyire igyekszik az istenrabló kapitánya szavaiban és mozdulataiban a nemesemberekhez hasonulni. S tekintettel az erszényében lapuló aranyérmékre, azt vélte legokosabbnak, ha ő is ugyanolyan udvariasan érintkezik a veszélyes emberrel. Fömlált tehát, s kalapjával a kezében az asztalához invitálta a kapitányt, hogy igyon meg vele egy pohár bort.

Úgy tűnt, az istenrabló gondolkodóba esett egy pillanatig, majd így szólt:

– Nem tudom másként viszonzni az úr végtelen udvariasságát, csakis úgy, hogy nem tartom méltónak rá magamat. Mindazonáltal, ha nincs ellene kifogása az úrnak, szívesen iszom egy pohárral az úr egészségére.

Ám amint ott ültek hárman a fiatal nemes asztalánál, a vörös Lies volt az, aki elsőként fölemelte a poharát, és az ördög egészségére ürítette, minthogy a fekete Ibitz mellett így szokta meg.

– Becsületes emberek között vagy – utasította rendre a kapitány – hagy a káromlást!

– A demosielle – kezdte a társalgást a nemesúr – férfiruhát és kardot visel. Errefelé ez a szokás?

– Nem – felelte a rablóvezér. – Azért van férfiruhában, mert így jobban meg tudja ülni a lovat. A kardjával viszont tud bánni; ha kézbe veszi, azért teszi, *pour se battre bravement et pour donner de bons coups.*¹

– Én is jártam Párizsban – mondta a nemesúr, úgy csapva össze a bokáját, hogy megcsörrentek a sarkantyúi. – Láttam a Louvre-t, meg a király újonnan épített nyári kastélyát és rezidenciáját.

– Én nem – mondta a rablókapitány. – A társamtól tanultam franciául, attól ni; az ő szájából úgy árad a francúz szó, mint a vízfolyás.

És válla fölött Brabantira mutatott, aki Nyakterccsel együtt a másik asztalnál ült, sült szalonnát falatozva.

– És itt, a házban marad éjszakára az úr? – kérdezte az ifjú gróf, hogy ne hagyja elakadni a társalgást.

– Nem – felelte az istenrabló – hamarosan tovább kell mennem. Egynémely ügyeket kell elintéznem, nem messze innen.

– Akkor iszom egy pohárral a vállalkozás szerencsés kimenetelére.

– Ezt bizvást mellőzheti az úr – mondta a rablókapitány. – A zsákmányért kihajózó halásznak nem kívánunk szerencsét, mert akkor éppenséggel elpártol tőle.

– Hogyan pártolhatna el? – elegyedett a beszélgetésbe a vörös Lies. – Hiszen nálad van az arkánium, az minden nehézséget legyőz, még a legnagyobbakat is.

– Hallgass! – reccsent rá ingerülten az istenrabló. – Túl sokat fecsegsz. Nem mondtam neked elégszer, hogy amit a száj kifecsegsz, annak a nyak fizeti meg az árát?

S a fiatal nemeshez fordulva így folytatta:

– Szétszórtam az országban, ami az enyém, így aztán sokat kell lovagolnom a vidéken keresztül-kasul, míg újra egybegyűjtöm.

– És milyen természetűek az úr ügyletei, ha szabad kérdeznem? – érdeklődött a nemesúr.

– Ki fogja találni az úr, ha annyit mondok, hogy szerte az országban úgy hívnak: az istenrabló – mondta rezzenéstelen nyugalommal a rablóvezér.

Az ifjú gróf fölpattant, és minden udvariasságról megfeledkezett, mert kezdettől tudta ugyan, kivel van dolga, ám ilyen egyenesen kimondva hallani; ezt csak nem tűrhette szó nélkül.

– És ezt így a szemembe mondok – kiáltotta öklével az asztalra csapva –, s közben egy cseppet sem szégyenkezel?!

– Nem szégyenkezem, és nem röstellem – válaszolt teljes lelki nyugalommal az istenrabló. – Ha Isten úgy látta jónak, hogy azzá tegyen, aki vagyok, hogy jönnék ahhoz én, gyenge porszem, hogy szembeszegüljek az akaratával?

– Akkor Isten azt is jónak fogja látni, hogy előbb-utóbb fölakasztasson vagy kerékbe töressen – mondta a nemes ifjú, akinek kezdett a fejébe szállni a bor. – S az lesz a dal vége.

– Nem kell, hogy így végződjék – vetette ellen az istenrabló. – Dávid is nagy bűnös volt, halála előtt mégis felmagasztaltattott.

– Halandó életemre mondom, itt valami bűzlik! – tiltakozott hangját kieresztve a nemesember. – Ne zavard össze a fejemet itt a Dávidoddal! Annyi mindenesetre igaz, és már sokat töprengtem rajta: miért nem teremtett Isten minden embert kereszténynek? Mire az a sok török meg zsidó? Itt valami másként van, mint ahogyan lennie kéne.

– Talán nem akarja Isten, hogy túl sokan jussanak a mennybe – vetette föl a rablókapitány. – Úgy értem, az Úr szívesebben látja őket odalent a messi pokolban, mint saját maga mellett az égben. Mi jót is várhatna tőlük? Még csak négyen voltak a világon, és máris agyonütötte egyik a másikat, s ugyan miért viselnék magukat másként odafönt?

– Hagyd a prédikálást – mordult rá az ifjú gróf. – Azt ugye tudod, hogy tízezer birodalmi tallér van kitűzve a fejedre, s aki élve ad át a hatóságoknak, az nemesi birtokot kap?

– Így igaz – hagyta helyben a kapitány. – De nyilván tudja az úr, hogy sehol nem olyan fürge a nyúl, mint ahol vadásznak rá. Messze nem főzték még meg az enyvét, amely lépen ragasztana.

– Tudod is te azt! – kiáltotta az ifjú nemes, akinek a fejében egyre inkább a bor diktált. – Fölismerlek, ha újra látlak. Véged van. Úgy függ a fejed felett a hóhér bárdja, mint egy régi király híres kardja; a nevét elfelejtettem, de a preceptorom tudja; ő odafönt alszik. Az ördögbe is, miért nem akart kártyázni? Most meglennénk hárman.

– Úgy gondolja az úr – kérdezte elgondolkodva az istenrabló –, hogy fölismerne, ha találkoznánk?

– Úgy bizony, azt gondolom. *Par le sang de dieu!*² – jelentette ki a fiatal nemes. – Fogadjunk két cseh dukátba, hogy fölismerlek!

– Két dukát nem sok – mondta a kapitány. – Tartom a fogadást.

– Akkor már a zsebemben is a pénz, merthogy jól meg tudom jegyezni az emberek fizionómiáját –

mondta nevetve az ifjú gróf, és az asztalon áthajolva villámgyorsan odakapott a kapitány arcához, s a következő pillanatban a kezében volt a fekete kelme, amelyből a vezér álarca készült.

Néma csönd támadt a szobában, csak Nyaktekercs tányérjára ejtett villája csörrent meg. A harmiakapitány felállt. Merész vonású arca, amelyet nem akart megmutatni, sápadt volt és még sápadtabb lett, de rezzenéstelen maradt.

– Az úr a legdiadalmasabban megnyerte a fogadást – mondta mosolyogva. – Itt a pénze.

Elővett két dukátot a zsebéből, és az asztalra dobta őket. A nemesúr fölmarkolta, és a nyitott tenyerén tartotta a pénzdarabokat. Ahogy ott állt, úgy tűnt, mintha hirtelen kijózanodott, s kissé meg is ijedt volna a saját merészségétől.

– De minthogy itt az ideje elbúcsúznunk – folytatta a rablók kapitánya –, hiszen egyikünk elmegy, a másikunk maradni akar, úgy gondolom, illő meginnunk együtt egy utolsó pohárral, a barátság kedvéért és istenhozzádképpen.

Azzal fölemelte a poharát:

– Egyenest a szív közepébe! Egészségére az úrnak!

– És hosszú életet! – mondta nehéz nyelvvel a nemesúr, s meglóbálta és az ajkához emelte a poharát.

Nem látta, hogy a vörös Liesnek zsebpisztoly van a kezében, és puskaport szór a pisztoly serpenyőjébe.

Eldördült a lövés, még mielőtt az ifjú gróf kiürítette volna a poharát. A fogadás nyertese halk sóhajjal visszazökkent a székre. Arca elszíneződött, és előrecsuklott a feje. Kinyílt a marka, leesett és darabokra tört a pohár, a két aranypénz átgurult a szobán.

Az istenrabló kis ideig mozdulatlanul állt, és beszívta a lőporszagot. Azután az álarcáért nyúlt.

– Vajon tudta, hogy meg kell halnia? – kérdezte a halottra pillantva.

– Azt hiszem, az utolsó pillanatban már tudta – vélte a vörös Lies. – De nem hagytam neki időt, hogy akár csak egy „Uram Jézus!”-t is kiáltson. Egyenest a szívébe, ahogy parancsoltad. Sajnálom a fiatal urat; elég bátor volt.

JEGYZETEK

¹ Hogy bátran harcoljon, és jól odacsapjon (francia).

² Krisztus véérére! (francia).